

04
25 / 05
25

EDITORIÁL:

JOZEF ROZBORA: ODPOVEĎ MPV / 03

BEZPEČNOSŤ SENIOROV / 04

PÍSAČKY JOZEFA ROZBORU:

RYBÁRSKY POKLAD V KOSTOLE / 05

PRÍBEHY MARIANA S.

FAŠIANGY: TRADIČNÝ SLOVENSKÝ KARNEVAL / 08

FAŠIANGOVÁ ZÁBAVA G19 2025 / 11

VITAJTE NA STAROMESTSKOM LET'S DANCE / 14

VÝLET ZA KULTÚRNymi PAMIATKAMI / 19

OMNIBUS O UMENÍ: TVÁRE MESTA / 24

VÝLETY MICHALA MAJTÁNA / 27

KONTAKTY / 28

foto na obálke:

Ulica na vršku, pohľad na fasády domov z hradieb

Apríl je vďaka prvému dňu tohto mesiaca spojený so žartíkmi a zábavou. Tie by ale mohli byť súčasťou našich dní po celý rok, hneď by bol život ľahší. Preto si dovoľím ako úvodník použiť odpoveď zodpovednej osoby na žiadosť o prijatie do zamestnania na Ministerstve počítačových vecí. Za tento list ďakujem p. Jozefovi Rozborovi.

Ministerstvo počítačových vecí (MPV), Digitálna 101, 811 05 Bratislava, SR

Eduard Oblok-Windows
Oblokovce
Slovenská republika v EÚ.

Odpoveď Ministerstva počítačových vecí na žiadosť o prijatie do zamestnania

Veľactený pán Eduard Oblok-Windows,

naše Ministerstvo počítačových vecí, konkrétne pán Minister v zastúpení zástupcu, jeho zástupcu a tak ďalej až po zamestnanca z výmenníkovej stanice tepla v suteréne budovy, dôkladne preštudovali Vaše curriculum vitae. Všetci vyššie uvedení zodpovedne analyzovali jeho obsah spolu s požiadavkou o Vaše prijatie do zamestnania na našom úrade. Tu je odpoveď, pretože odpovedať na dožiadania občanov nám nielenže vyplýva zo zákona, ale všetci ktorí pracujeme na najvyššom orgáne štátnej správy to máme, obrazne povedané, na háku. Odpoveď píše pán Kutáč, zamestnanec výmennícky, v minulosti nazývanej kotolňa, pretože pán Minister a jeho tajomníci sú práve na pracovnej ceste v Karibiku, kde skúmajú možnosti využitia počítačovej techniky so zameraním na vyššie výnosy perlorodiek. Cieľ je jasný, dosiahnuť, aby aj pod Tatrami bola možnosť dopestovať perly, čím sa zvýši životná úroveň obyvateľstva a tým aj ich kúpyschopnosť na zaobstaranie si novej počítačovej techniky.

Z Vášho životopisu vyplýva, že dokonale poznáte problematiku, ktorou sa zaoberá MPV. Váš nefahký život zanechal vo Vás pocit plnokrvného chápania duše užívateľa počítača. Oceňujeme aj skutočnosť, že ste ako jeden z mála mladých ľudí dokončili nefahké štúdium na Počítačovom učilišti, ktoré sa dĺžkou štúdia vyrovnalo nejednej renomovanej zahraničnej univerzite.

Ale, práca na ministerstve si vyžaduje časté cestovanie po Slovensku aj do zahraničia a Vy, ako sme sa dozvedeli, nemáte platný preukaz totožnosti ani cestovný doklad, bez ktorých nie je možné opustiť hranice republiky. Ďalej nie celkom chápeme Váš zástoj k hnutiu „Jeden PC v rodine je málo,“ ktoré s obľubou spomína pán Minister na zahraničných sympóziách, za čo sa mu dostáva pochvál od počítačových veľmocí. V neposlednom rade si treba uvedomiť, že väčšina slovenských počítačov je pôsobením globálneho otepľovania plná škodlivých látok ako je PVC, PCB a TBC. Ich odstraňovanie vyžaduje skutočne zdatných odborníkov.

Tieto skutočnosti plne chápe aj pán Minister, ktorému počítačové zostavy nakupuje a skladá vedúci vodič jeho služobného BMW turbo, v diplomatických predajniach v Paríži, Londýne a Tokiu.

Ani Váš rodinný pôvod nedáva záruky, že neskĺznete na šikmú plochu, ako Vaši rodičia. Práca u nás vyžaduje človeka bezúhonného a nepodkupiteľného. Ale najväčšia prekážka prijatia do zamestnaneckého pomeru je, že ste mužského pohlavia. To v súčasnosti na našom úrade prevláda: od pána Ministra až po zamestnanca výmennícky sme tu všetci muži. Výnimku tvoria panie upratovačky a riaditeľka bufetu, svokra pána Ministra.

Vyššie uvedené skutočnosti nás nútia so zármutkom odpovedať na Vašu žiadosť negatívne.

S ministerským pozdravom „Perlorodky za počítače!“

Minister Počítačových vecí, v. z. Aladár Kutáč v. r.
vedúci ministerskej výmenníkovej stanice tepla

VEĽKONOČNÉ NAKUPOVANIE: POZOR NA ZLODEJOV!

Zlodeji úradujú celoročne, no v období sviatkov a dovoleník ich to obzvlášť láka. Je to čas, kedy ľudia vo väčšej miere zavítajú do obchodov, ktoré sú častokrát preplnené. Stačí malá nepozornosť a zlodej uspeje. Ozrejmite si preto niekoľko preventívnych rád a odporúčaní ako predchádzať krádežiam:

- Cennosti noste dobre uschované a majte ich pod dohľadom. Nenechávajte ich na miestach, odkiaľ je ich možné ľahko vytiahnuť: v zadnom vrecku nohavíc, vo vrecku kabáta, na vrchu kabelky alebo nákupnej tašky. Pamätajte, že vreckári majú obratné ruky a často pracujú v skupinách. Preplnené obchody a zvýšená pohyblivosť nakupujúcich im vyhovuje.
- Predísť krádežiam prípadne znížiť ich riziko možno aj tým, že si pri vyberaní tovaru z regálov nenechávajte kabelky a tašky v nákupných vozíkoch alebo zavesené na rukoväti vozíka.
- Pri nákupoch odporúčame využívať možnosť platby platobnou kartou a nenosiť pri sebe väčší obnos peňazí. Ak patríte k tým, čo potrebujú mať zapísaný PIN kód, nikdy ho nemajte uložený spolu s platobnou kartou.
- Po zaplatení tovaru si treba peňaženku najprv odložiť do kabelky, riadne ju zatvoriť a až potom odložiť nákup.
- Ak prídete na nákupy autom, nenechávajte kabelky, tašky, mobilné telefóny, či iné cenné predmety umiestnené vo vozidle. Auto nie je výklad.
- Rovnako tak pri vykladaní tovaru z nákupného vozíka majte svoje cennosti pod dohľadom a vystríhajte sa ich ponechaniu na sedadle odomknutého auta.

RYBÁRSKY POKLAD V KOSTOLE

„História pre národ živý je tým,
čím svedomie pre človeka.“

Jozef Miloslav Hurban

Odkiaľ prichádzame? Kto sú a ako žili naši predkovia?
To sú otázky, ktoré neprestávajú zaujímať ani nás rybárov.

Historická cechová zástava rybárov

Gajary, obec ležiaca na Záhorí priamo na hranici s Rakúskom pri rieke Morava. Vyznačuje sa najmä pracovitými a hrdými ľuďmi, ktorí sa nevyhýbajú žiadnej robote, neznášajú ohýbanie chrbta a pretváрку. Plne to platí aj na rybárčenie, ktoré má v obci dlhú históriu. Dokumentuje to i objavenie zástavy rybárskeho cechu obce z roku 1844. Objavili ju ukrytú a nepoškodenú na chóre miestneho kostola pred tromi rokmi. Ide o unikát na Slovensku, pretože zástavy rybárskych cechov sa v našich končinách používali oveľa menej ako erby. Tento nález dokumentuje, že rybárstvo zohrávalo v oblasti Záhoria významnú úlohu. Bolo jedným zo základných zdrojov obživy našich predkov, neoddeliteľná súčasť hospodárskeho života prevažne poľnohospodárskej obce.

Na jednej strane zástavy je dvojkríž na trojvrší, bez korunky a mená domácich cechmajstrov v predštúrovskom jazyku. Na druhej strane sú zobrazení svätí Peter, Pavol a Panna Mária. Členovia rybárskeho spolku sa okrem chytania rýb vzorne starali i o ich chov a čistotu. Zarybňovanie vodných plôch mali uľahčené pravidelným vylieváním rieky Moravy. Keď vody ustúpili, ryby vychytali najprv v malých jamách, kde voda rýchlo vysychala. Úlovky triedili tak, že malé ryby vracali do väčších plôch a väčšie použili na konzum.

Členovia cechu sa pravidelne stretávali. Okrem toho Božie telo a na Petra a Pavla robili hostiny. V tieto dni mali v kostole i slávnostné sväté omše. V roku 1725 členovia spolku spolu s rybármi Malé Leváre, Jakubov, Suchohrad a Záhorská Ves založili spoločný rybársky cech, kde mali možnosť vymieňať si skúsenosti z lovu rýb a starostlivosti o zarybnené vodné plochy.

Súčasnosť

V erbe Miestnej organizácie rybárskeho spolku v ktorom dominuje sumec, majú všetci členovia kde loviť. Do ich revíru patrí najmä rieka Morava, kanál a 9 rybníkov. Rýb je v nich dostatok, pretože nešetria na nákupe nových násad a dobrovoľnými brigádami prispievajú k pohode na posiedkach v okolí lovných miest. Radosť starším rybárom a rodinným príslušníkom robia deti organizované v Klube mladých rybárov.

Pre lepšiu informovanosť členov, ale aj širokej verejnosti o aktivitách členov organizácie pomáha vlastná elektronická stránka. Z uvedeného možno konštatovať, že súčasní vyznávači Petrovho cechu v Gajaroch nerobia svojim predchodcom napísaných na historickej zástave hanbu.

Na záver chcem poďakovať dôstojnému pánovi, ktorý mi ochotne poskytol možnosť urobiť fotografie zástavy. Tá je dnes zavesená na stene v blízkosti miesta jej nález.

FAŠIANGY: TRADIČNÝ SLOVENSKÝ KARNEVAL

Milí moji čitatelia,

rok nám neuveriteľne rýchlo ubehol, ani sme sa nenazdali a máme za sebou najväčšie sviatky v roku Vianoce. Podobne rýchlo ubehli sviatky Silvester i Nový rok a už sa nám hlási obdobie fašiangov. Pripomeňme si ich krátku históriu.

Fašiangy sú obdobím v roku, ktoré predchádza pôstnemu obdobiu a trvá od troch Kráľov (6. januára) do Popolcovej stredy (začiatok pôstu). Toto obdobie je známe tradičnými oslavami, ktoré sú spojené s poslednými dňami hojnosti pred nástupom pôstu.

Fašiangy majú svoje korene v pohanských zvykoch, oslavách konca zimy a príchodu jari. V stredoveku sa z týchto zvykov vytvoril kresťanský rituál, ktorý sa spájal s prípravami na Veľkú noc. K fašiangovým zvykom patrili rôzne plesy, zábavy, maškarné tance a sprievody, pri ktorých sa nosili masky a kostýmy. Zvyčajne sa tieto oslavy spájali s bohatým jedlom a pitím, čím si ľudia užívali posledné chvíle pred prísnyim pôstom.

Dnes sú fašiangy obľúbeným obdobím, ktoré sa spája s karnevalmi a plesmi, pričom tradičné zvyky sú v mnohých regiónoch stále zachovávané. Je to obdobie, kedy sa na dedinách vykonávajú spoločenské akcie, svadby, rodinné stretnutia a pri tejto príležitosti sa väčšinou konajú i zabíjačky, na ktoré sa všetci rodinní príslušníci vždy tešia. Špecialitou fašiangového obdobia sú neodmysliteľné šišky, vyprázané kôrky a rôzne pochutiny. V mnohých častiach Slovenska je pekným zvykom „pochovávanie basy.“ Tento akt sa koná v posledný fašiangový deň, v utorok pred popolcovou stredou (ľudovo povedané Škaredou stredou). Blížiacou sa polnocou sa končí fašiangové obdobie, končí zábava a začína pôst. Pôstne obdobie trvá až do Veľkonočných sviatkov.

Stalo sa už tradíciou, že v hlavnom meste Bratislava sa konajú veľké oslavy obdobia Fašiangov. Tento rok sa to uskutočnilo v sobotu 1. 3. 2025. Program bol rozložený na celý deň. Dopoludňajší program na námestí Nežnej revolúcie bol venovaný hlavne malým detičkám verejnou nahrávkou rádia JUNIOR s rozhlasovým škriatkom Breptíkom a ďalšími postavičkami. Program pokračoval tanečnou školou Veternica, kde moderátorka udržiavala detské publikum v napätí, pretože museli po nej opakovať tanečné kroky. Vo vnútri Starej tržnice prebiehala výroba masiek, maľovanie na tvár, zapletanie vrkočov a rôzne zaujímavé aktivity. Bola radosť sledovať, s akou intenzitou detičky pracovali na svojich výtvoroch.

Oslavy a fašiangový program zvyčajne prebiehajú počas februára až do začiatku marca. Združujú rôzne aktivity pre všetky vekové kategórie. Ako hlavný bod a vrchol programu je Fašiangový sprievod ulicami Starého Mesta Bratislavy, kde účastníci v pestrofarebných maskách a kostýmoch vystrájajú za sprievodu hudby a tanca. Kultúrny program v Starom Meste prebieha na viacerých miestach, sú to najmä vystúpenia folklórnych súborov a hudobných skupín. Na rôznych miestach je množstvo stánkov s gastronomickými špecialitami, kde môžu návštevníci ochutnať tradičné fašiangové jedlá, ako sú šišky, fánky i zabíjačkové špeciality, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou týchto osláv.

V roku 2025 organizovalo Bratislavské Fašiangy Bratislavské kultúrne a informačné stredisko (BKIS) v spolupráci s Hlavným mestom SR Bratislava, mestskou časťou Bratislava-Staré Mesto, Galériou mesta Bratislavy a Múzeom mesta Bratislavy. Organizované podujatie vyvrcholilo tanečnou a hudobnou veselnicou v Starej tržnici, kde sa návštevníci zabávali až do večerných hodín. Oslavy Fašiangov 2025 boli úspešným pokračovaním tradície a poskytli bohatý kultúrny zážitok pre obyvateľov i návštevníkov Bratislavy.

Bratislavské
Fašiangy

Čo dodať na záver? Tak ako minulý rok, i tentokrát nám vyšlo krásne slnečné počasie, čo samozrejme ešte zlepšilo náladu medzi návštevníkmi. Potešilo nás, že sa tohto podujatia zúčastnilo veľké množstvo mamičiek i oteckov s ratolesťami v kočíkoch i bez nich. Radosť bola dívať sa na malé detúrence, ako prežívajú svoj detský program. Výborne ich držali v napätí herci i vynikajúca pani moderátorka. Želáme si nech tento fašiangový sviatok pokračuje aj v budúcnosti. Ďakujeme organizátorom za perfektne vykonanú prácu a tešíme sa už na budúce oslavy v roku 2026.

V Starej
tržnici

FAŠIANGOVÁ ZÁBAVA G19 2025

Milí moji čitatelia,

ani si to neuvedomujeme, ale o pár dní nám začína jarné obdobie. Vianočné a Novoročné sviatky máme za sebou a od Troch kráľov (6. január) do Popolcovej stredy nám nasleduje obdobie radosti a veselosti nazývané FAŠIANGY. Je to obdobie, ktoré sa spája s rôznymi spoločenskými aktivitami, ako sú svadby, rodinné stretnutia a rôzne oslavy spájané s dobrým jedlom i pitím. Trvá až do Popolcovej stredy, kedy nastáva pôstne obdobie, ktoré skončí až príchodom Veľkonočných sviatkov.

V úvodnom titulku sa spomína fašiangová zábava, v nej nezaostali pozadu ani dôchodcovia z Klubu seniorov na Gaštanke (KS G19), ktorí sa rozhodli zorganizovať fašiangovú zábavu ako i po minulé roky. Návrh na zorganizovanie akcie bol jednohlasne prijatý, rozložili sa úlohy organizátorom a všetko išlo ako po masle. Prišiel spomínaný deň zábavy, ktorá začala o 14 hod. a trvala do 17 hod. Termín ako majú i škôlkari na svojich besiedkach. Bol som prekvapený návštevou dôchodcov, ktorí boli väčšinou nad 75 rokov. Kapacita priestoru už pomaly nestačí na uspokojenie všetkých záujemcov. Do tanca i na počúvanie nám hrala už dobre známa kapela Fortuna, ktorá hrá repertoár, na ktorom naša generácia vyrastala. Neodmietne ani zahrať známe skladby na želanie. Pri pekne prestretom stole nám stačí pohárik bieleho, alebo červeného vína a džbán mierne vychladenej vody. Samozrejme k tomuto patri dobrá, džemom naplnená šiška s vyprážanou kôrkou. Tu sa musím poďakovať ženám z klubu KS G19, a tiež Jednoty JDS OO 07, ktoré napiekli výborné sladké koláče.

Na začiatok zábavy vystúpil spevácky krúžok KS G19, ktorý za doprovodu harmoniky zaspieval piesne pripomínajúce fašiangové obdobie. Najznámejšia z nich je:

Fašiangy Turíce, Veľká noc ide,
kto nemá kožucha, zima mu bude.

Ja nemám kožucha len sa tak trasiem,
dajte mi slaniny nech sa napasiem.

Tuto nám nedali, tuto nám dajú,
komára zabili, slaniny majú.

Táto pieseň všetkých prítomných tak chytila za srdce, že v závere zábavy sme ju museli niekoľkokrát, na ich požiadanie zaspievať. Samozrejme náš súbor to veľmi potešilo. Po skončení kultúrnej vložky, vedúci klubu Ing. František Podolský privítal pozvaných hostí: p. Valiku Pokornú, ktorá je podpredsedníčkou Jednoty dôchodcov Slovenska, vedúcu pobočky JDS na Gaštanovej 19 Ing. arch. Evu Vršanskú a všetkých prítomných zúčastnených na fašiangovej zábave. Starosta Starého Mesta Ing. Matej Vagač a p. Janka Langová, vedúca oddelenia Inklúzie a sociálnych vecí, sa ospravedlnili.

Konštatujem, že zábava bola výborná. Sledoval som, ako sa všetci pri stoloch s úsmevom zabávajú, spomínajú, spomínajú a spomínajú, veď určite majú na čo. Pri pohľade na hodiny som si uvedomil, že sa blíži 17:00, čas ukončenia zábavy. Hudba zahrála skladby do posledného kola a vytrvalci na parkete sa bavili a tancovali, až som sa čudoval, že dokázali zo seba vydať i poslednú energiu. Záverečnú bodku za posedením vždy dá skladba „Dobrá noc má milá, už dobre spi, dobrú noc Ti vinšujem...“. Pri odchode sa mnohí lúčili s úsmevom a radosťou, že pre takéto stretnutie sa oplatí žiť. Poďakovali sa a nezabudli pripomenúť, že čo skoro sa blíži obdobie majálesov. Radi sa nejakého zúčastníme, dúfajme, že v plnej sile a v dobrom zdraví.

Pod tieto slová sa podpisujem i ja.

Fašiangová
zábava

Fašiangová
zábava

VITAJTE NA STARO- MESTSKOM LET'S DANCE

Oslava MDŽ

Tak ako minulý rok i tento sa vedenie Starého Mesta rozhodlo zorganizovať oslavu MDŽ, ktorá sa uskutočnila 11. 3. 2025 v Stredisku kultúry Bratislava-Nové Mesto na Vajnorskej 21. Celú organizáciu prevzalo na seba Oddelenie inklúzie a sociálnych vecí pod vedením PhDr. Janky Langovej a Mgr. Andrejky Šotníkovej. Moderátorkou programu bola Janka Langová, ktorá perfektne moderovala celú akciu trvajúcu tri hodiny. Hneď na začiatku privítala pozvaných hostí i všetkých zúčastnených.

Prvým bodom programu zahájila s Let's Dance skupina tanečníkov so zdravotným znevýhodnením TK DANUBE, ktorí predviedli integrované spoločenské tance (i na vozíčku). Dozvedeli sme sa, že sú v tejto kategórii čerstvými majstrami sveta. Za predvedený výkon zožali obrovský potlesk.

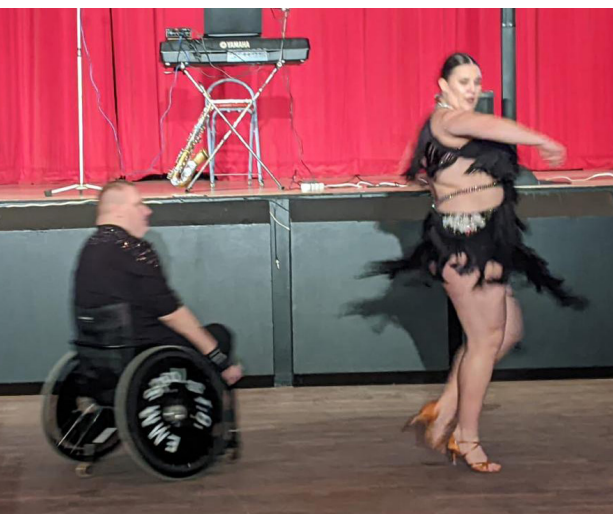
Po nich s príhovorom vystúpil a prípitok vykonal starosta MČ Bratislava-Staré Mesto Ing. Matej Vagač.

Do tanca nám hrala už dobre známa hudobná skupina Fortuna, ktorá svojím repertoárom nesklamala žiadneho zo 120 prítomných,

hlavne žien v rámci ich sviatku MDŽ. Ďalej už pokračovala zábava. Po hodine zábavy pani moderátorka zastavila hudbu, vyzvala tanečné páry, aby zostali na parkete a čakali sme, čo sa bude diať. Na pódium pozvala tanečného majstra p. Mgr. Juraja Komoru, ktorý nás začal učiť kroky tanca cha-cha (ča-ča). V krátkom čase mnohí dôchodcovia pochopili kroky tohto náročného tanca a odmenili učiteľa veľkým potleskom.

Blížil sa koniec zábavy, a na rad prišlo dlho očakávané losovanie tomboly. Dopadla veľmi dobre, mnohí vylosovaní sa tešili z pekných a užitočných darčiekov.

Posledným bodom programu bolo obdarovanie žien čokoládovými srdiečkami, ktorým sa veľmi potešili.

Tanečný klub
Danube

Staromestské
MDŽ

Nedá mi v krátkosti nespomenúť históriu osláv MDŽ. Keďže patrí do vekovej kategórie nad 85 rokov, rád by som porovnal oslavy MDŽ z môjho pohľadu za socializmu na Slovensku i po páde Železnej opony. Medzinárodný deň žien (MDŽ) sa slávil prvýkrát 8. marca 1909 v Spojených štátoch ako deň solidarity žien bojujúcich za rovnaké práva. Tento deň bol neskôr upravený a stal sa dôležitým symbolom za práva žien v mnohých krajinách. V roku 1977 ho Organizácia Spojených národov vyhlásila za oficiálny Medzinárodný deň žien.

Za čias socializmu bol Medzinárodný deň žien v bývalom Československu veľmi významne oslavovaný. V tejto dobe bol propagovaný ako deň boja za práva žien, ktorý mal osláviť ich úsilie v pracovnej sfére, ako aj ich rovnaké práva v spoločnosti. Po 2. svetovej vojne bol MDŽ neoddeliteľnou súčasťou socialistickej propagandy a politických osláv, ktoré boli často organizované štátom a súčasťou povinných kolektívnych aktivít v továrňach, školách a organizáciách. Ženy dostávali kvety, čokolády, kvetinové vence a v niektorých prípadoch aj symbolické odmeny. Význam tohto sviatku sa zameriaval na podporu rovnosti, ktorá však bola často spojená so socialistickou ideológiou a vládnu kontrolou.

Po páde komunizmu v roku 1989 a následnom zániku Československa sa význam MDŽ na Slovensku postupne menil. S prechodom k demokracii a trhovej ekonomike sa oslavy tohto dňa zredukovali a stratili svoj politický náboj. V súčasnosti je MDŽ skôr dňom, ktorý sa vníma ako pripomienka práv žien, než ako masová štátna oslava. Ťažisko sa presunulo do súkromnej sféry, kde ľudia vyjadrujú úctu k ženám kvetmi, malými darčekom alebo osobnými gestami. Niektoré organizácie organizujú podujatia a protesty na podporu rovnosti žien.

V súčasnosti na Slovensku aj na celom svete získava MDŽ širší kontext a je vnímaný ako deň na podporu rovnosti, spravodlivosti a boja proti diskriminácii žien vo všetkých oblastiach života.

Čo dodať na záver? Musím konštatovať, že všetci sme sa z tanečnej oslavy rozchádzali s rozosmiateymi tvármi a dávali návrhy na možnosť zorganizovať najbližšie podujatie, na ktorom by sme sa v plnom zdraví mohli všetci stretnúť. Akcia bola organizovaná pre dôchodcov Starého Mesta. Všetci sa nepoznáme a presne toto je príležitosť, kde zabúdame na všetky starosti a hlavne choroby, lebo pohyb (i tanec) je prirodzený účinný liek.

Milo ma prekvapilo, ako všetci chválili živú hudbu Fortuna. Veď hrali repertoár, na ktorom naša generácia vyrastala! Posledný návrh pri rozlúčke bol Majáles v Starom Meste, ktorému by sa všetci dôchodcovia najviac potešili.

Pod tento návrh sa i ja podpisujem.

Pozdravuje vás všetkých
Marian S.

VÝLET ZA KUL- TÚRNymi PAMIATKAMI

Jednota dôchodcov Slovenska, pobočka na Gaštanovej ulici 19. v Bratislave, sa už dlhšiu dobu pripravovala na zorganizovanie výletu za kultúrnymi pamiatkami. Adventné obdobie bežalo neuvěřiteľne rýchlo a boli obavy, či sa to pred Vianočnými sviatkami podarí. Nakoniec sa výlet uskutočnil 11. decembra 2024. V krátkom čase a ešte pred sviatkami bolo komplikované naplniť 50 miestny autobus. No aj to sa podarilo. Podľa programu sme mali navštíviť tri zaujímavé miesta: Hvezdáreň v Hurbanove, poľovnícky kaštieľ v Palárikove a kaštieľ vo Voderadoch pri Trnave. Aby sme to všetko zvládli, vyžadovala sa od návštevníkov výletu disciplína. Všade boli na dohodnutý termín zabezpečení fundovaní sprievodcovia, ktorí nás v rámci prehliadky po dostupných priestoroch detailne informovali o všetkom.

V stručnosti o jednotlivých navštívených pamiatkach:

Slovenská ústredná hvezdáreň HURBANOVO

V období Rakúsko-Uhorska hvezdáreň založil Dr. Mikuláš Konkoly-Thege. Na prelome 19. a 20. storočia patril medzi popredné svetové osobnosti vedy. Hvezdáreň, ktorú založil v roku 1871 sa vďaka premyslenému výberu a dômyselnej konštrukcii svojich astronomických prístrojov ako aj intenzite práce rýchlo zaradila medzi najznámejšie vedecké inštitúcie na svete.

Mikuláš Konkoly-Thege sa venoval publikačnej činnosti a stal sa členom Uhorskej akadémie vied. Okrem technických priestorov je tu vybudované i planetárium, miestnosť s polguľovou kupolou, ktorá

predstavuje nebeskú klenbu, kam špeciálne zariadenie premieta obraz hviezdnej oblohy. V digitálnom planetáriu je projekcia realizovaná projektorom so sférickou šošovkou. Program pre návštevníkov planetária je prispôsobený pre publikum od detí predškolského veku až po seniorov.

Keď naša prehliadka skončila, poďakovali sme sa p. sprievodkyni za perfektný odborný výklad. Odporúčam návštevu hvezdárne, kde sa toho dozviete omnoho viac.

Astronóm Milan Rastislav Štefánik

„Hviezdy riadia môj život. Hviezdy mi privolávajú:
– Slúž kráse a šír šťastie ...“

Milan Rastislav Štefánik študoval astronómiu na Karlovej univerzite v Prahe a univerzite v Zürichu. Ako absolvent prišiel koncom roka 1904 do Paríža, kde získal miesto v Meudonskej hviezdárni. Tam sa zaoberal štúdiom Slnka a jeho atmosféry, spektrier hviezd a neskôr aj meteorológiou. Venoval sa aj vylepšovaniu astronomických prístrojov a organizovaniu expedícií za zatmeniami Slnka. Štefánik počas svojej vedeckej kariéry publikoval 12 článkov o expedíciách za zatmením Slnka, spektroskopických a meteorologických pozorovaniach. Išlo o tieto expedície:

- (1) Mont Blanc 1905, 1906 a 1908
- (2) Alcosebre, Španielsko 1905
- (3) Ura-Tyube, stredná Ázia 1907
- (4) Alžírsko a Maroko 1909 a 1914
- (5) Tahiti 1910-1911
- (6) Vava'u, Tonga 1911
- (7) Passa Quatra, Brazília 1912
- (8) Quito, Ekvádor 1913

Počas šiestich expedícií na vrch Mont Blanc sa Štefánik venoval pozorovaniu Slnka a Jupitera, určovaniu rotácie Venuše, opisu výskytu tmavých škvŕn na Merkúre a meteorologickým meraniam. V auguste 1905 v španielskom meste Alcosebre Štefánik vykonával spektroskopické pozorovania slnečnej koróny počas zatmenia Slnka. Expedícia do Uratyube (dnes Istaravshan) v strednej Ázii bola z dôvodu zlého počasia neúspešná. Do Alžírsko a Maroka priviedlo Štefánika hľadanie miesta pre nové observatórium, popri tom však uskutočnil meteorologické merania. V auguste 1910 sa Štefánik vydáva na expedíciu na Tahiti v Tichom oceáne, aby tam pozoroval prechod Halleyho kométy pred slnečným diskom. Pozorovanie kométy nakoniec bolo neúspešné z dôvodu nepriazniveho počasia, ale expedícia úspešná bola. Na vrchu Mont Farere pri meste Papeete dal vybudovať provízorne observatórium a meteorologickú stanicu. Vo februári 1911 Štefánik odchádza z Tahiti na ostrov Vava'u, kde úspešne pozoroval úplné zatmenie Slnka a v júli sa vracia do Paríža.

Hvezdárň

Ďalšou zástavkou bol

Poľovnícky kaštieľ PALÁRIKOVO

Očakávala nás p. sprievodkyňa, ktorá nás podrobne oboznámila s históriou kaštieľa. Po dôkladnej informácii nás sprevádzala po dostupných priestoroch poľovníckeho zámku. Táto národná pamiatka je v správe štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky a vo svojich priestoroch ponúka i exkluzívne ubytovanie pre 53 hostí v nádherných izbách zariadených historickým nábytkom. Kaštieľ sa využíva na svadby, rodinné oslavy a rôzne tematické hostiny. V jeho okolí je historický park, ktorý susedí so známou zvernica i bažantnicou. Tiež sa často využíva na rôzne verejné podujatia ako premietanie filmov v letnom období, alebo romantickú svadbu v stane.

Tu sme mali objednaný obed. Všetci 50. účastníci sme sedeli v jednom spoločnom priestore a cítili sme sa ako na svadobnej hostine. Po dobrom obede naša prehliadka skončila, poďakovali sme sa p. sprievodkyňi i obsluhujúcemu personálu a pokračovali sme v ceste do kaštieľa vo Voderadoch pri Trnave.

Palárikovo

Palárikovo

Kaštieľ vo VODERADOCH v jeho novej podobe

Kaštieľ vo Voderadoch je najstaršia budova v obci. Je to kultúrne dedičstvo, o ktorom sa dodnes nevie, kedy bolo postavené. Panstvo Voderady dostala do vlastníctva šľachtická rodina Zichy v roku 1674. Posledným šľachticom, majiteľom kaštieľa bol Július Zichy, ktorý zomrel v roku 1930. Po druhej svetovej vojne bol kaštieľ rozdelený do štátneho majetku a začiatkom 50. rokov minulého storočia v ňom bola zriadená Poľnohospodárska učňovská škola. Od roku 2007 kaštieľ chátral, čakal na nového majiteľa, ktorým sa stala spoločnosť Bohdal s.r.o. Tu kaštieľ prešiel veľkou rekonštrukciou a stal sa z neho nový kultúrny objekt. Rekonštrukcia trvala sedem rokov. Dnes je kaštieľ ideálnym miestom pre kultúrne, umelecké, slávnostné i športové podujatia.

Voderady

Čo dodať na záver? Vo všetkých navštívených kultúrnych objektoch nás p. sprievodkyne previedli po voľných priestoroch s podrobným výkladom. Fundovane odpovedali na otázky členov zájazdu, ktoré sa týkali histórie daného objektu. Videli sme veľké množstvo poľovníckych trofejí, umiestnených v priestoroch zámkov ako i zariadené miestnosti, ktoré nám pripomínali, ako sa v tom čase žilo nie len na zámkoch, ale ľuďom všeobecne. V kaštieli vo Voderadoch mali v prevádzke perfektne zariadený bufet, kde sme si v pokoji mohli vypiť žiadanú kávu.

S radosťou konštatujem, že sme absolvovali jeden veľmi dobre zorganizovaný zájazd, ktorý zabezpečovala p. Ing. Eva Ballová s výborom Jednoty JDS ZO 07 na Gaštanovej ulici 19. v Bratislave.

Osobne gratulujem a za všetkých zúčastnených. Ďakujem.

Pozdravuje vás všetkých
Marian S.

TVÁRE MESTA

Bratislava je bohatá na sochárske diela z rôznych období a žánrov. A je to krásne. Veľmi zaujímavé sú početné sochárske portréty na stenách budov a nádherné busty. Mestské sochárstvo takmer vždy poteší oko, pretože v jeho rozmanitosti sú skutočné majstrovské diela. Do mestského prostredia zapadajú, priam vrastajú! Nie je to len ozdoba mesta, je to jeho hudba, súčasť mestskej histórie. Pútajú pozornosť miestnych obyvateľov aj turistov. Privádzajú k nim deti na prechádzke. Pre okoloidúcich ľudí sú naozaj zaujímavé aj tie, ktoré nie sú veľmi podarené.

Prečo sa však nezastavujeme a nepozeralíme na všetky diela, ktoré sú skutočne nádherné? Pravdepodobne preto, že si často vyžadujú hlbokú pozornosť, nestačí sa len pozrieť, treba ich čítať. Nie sú len ozdobou, nesú v sebe informácie. Môžeme k nim prísť mnohokrát, nielen pre oddych, ale aj preto, že vyvolávajú túžbu premýšľať, uvažovať. Takýto účinok môže mať klasická hudba, krásny obraz, inteligentná divadelná hra.

V Medickej záhrade sa nachádza zvonku nevelmi výrazná, až skromná socha slávneho spisovateľa Martina Kukučína. Zdá sa, že socha je vyrobená z tvrdého materiálu a postava je veľmi hrubo spracovaná. Ale práve táto podoba umožnila povedať veľa o spisovateľovi. Práve v nej môžeme čítať jeho charakter a jeho veľmi neľahký život. Realistický portrét a póza človeka, ktorý vie sústredene pracovať v akýchkoľvek podmienkach. Ktorý rozumie tvrdosti práce na pôde aj pozná aj sústredenie na tvorbu. Toto dielo je venované priekopníkovi, zakladateľovi realistického smeru v slovenskej literatúre. A technika pre túto myšlienku je zvolená priam dokonale.

A tu je úplne iný smer monumentálneho umenia. V areáli Bratislavského hradu bolo prednedávnom inštalované súsošie Cyril, Metod a Gorazd. Nie každému sa toto dielo páčil, možno preto, že sochár nezobrazil troch svätcov ani v modernom realistickom štýle, ani v štýle barokových zobrazení svätcov, ktoré sú pre toto mesto obvyklé. Hrdinovia tejto sochárskej skupiny pôsobia zvlášť. Ich postavy sú disproporčné: predĺžené, s dlhými krkmi, s úzkymi dlhými tvármi, neprimerane dlhými úzkymi rukami. Ich pohľad nie je zmierené upretý na nebo, nepozerajú sa na ľudí, ich pohľad preletí davom. Majú svoj vlastný život, svoje vlastné problémy. Nevyjadrujú cnostnú blaženosť, ani národné starosti, nesplývajú s davom. Ich postoje sú pokojné, no zároveň sebaisto kráčajú k svojmu cieľu, vedia, kam idú a prečo. Ich nesúmerné predĺžené postavy sú postavami svätcov, ktorí akoby vystúpili z ikon. Áno, ich zobrazenie je blízke ikonopiseckej technike, rovnako ako ich postoj je tiež bližší ikonografickej forme. Tváre zobrazené na ikonách nemajú byť v kontakte s ľuďmi, nevyjadrujú každodenné sympatie, ani každodennú možnosť pomoci. Zachytávajú možnosť byť pre každého človeka a pre celú Zem spojením s Vyššími silami. V prípade súsošia Cyrila a Metoda majster zobrazil práve ľudí. Je ľahké uhádnuť, že

najstarší je Metod. Jeho mladší brat, taký podobný jemu, je Cyril. Ich nasledovník, žiak Gorazd je oduševnený a verný spoločnej myšlienke. Sú spolu. Autorov pohľad je jasný a odvážny. Zdanlivo hrubé spracovanie týchto postáv má charakterizovať aj ich osobnosti: život týchto svätcov nepoznal pokoj a pohodu.

A prečo túto krásnu prácu nedokáže oceniť každý? Azda preto, že nám je príjemnejšie vidieť známejšie, reálnejšie veci. Chceme vidieť skutočných ľudí. Alebo, ešte lepšie, túžime sa pozerieť na krásnych ľudí v pekných šatách. Na odhaľovanie symbolov nemáme chuť alebo zručnosti. Stále však máme nádej, že si postupne uvedomíme, že táto sochárska skupina nie je o modernom živote. Možno vôbec nie je ani o živote. Je symbolom. Symbolom duchovného hľadania, duchovného činu. Krásne korešponduje obsah s jeho formou – práve preto súsošie nie je ani idealizované ani realistické či romantizujúce, ale je vytvorené podľa ikonografických kánonov duchovného hľadania.

Ak chcete vidieť a vedieť viac, vyberte sa do Medickej alebo kliknite napríklad sem:

<https://pam.epocha.sk/pamatniky-bratislava/stare-mesto/martin-kukucin-1861-1928-medicka-zahrada>

Z Medickej sa prejdite na Hrad:

<https://artalk.info/news/cyril-a-metod-na-hrad>

<https://bratislava.sme.sk/c/6462191/miesto-pre-sochu-vierozvestcov-je-neiste.html> a prečítajte si kontroverzný príbeh súsošia vierozvestcov a urobte si názor sami. A na koniec sa pokochajte výhľadom z hradného nádvorja.

VRBOVÉ

Neobyčajne milým výletom je návšteva mestečka Vrbové. Samozrejme, nielen autom, z Bratislavy sa do Vrbového dostanete napríklad aj vlakom cez Piešťany a odtiaľ pohodlne autobusom.

Vo Vrbovom je viacero zaujímavostí. Okrem iného kúria Mórica Beňovského, jeho údajný rodný dom. Na poschodí domu je pripravená historická expozícia, ktorú môžete prejsť so sprievodcom na zavolanie z miestneho úradu. Ak vás príbeh Beňovského a jeho domu zaujíma, viac sa dozviete napríklad tu: www.turistika.cz/mista/vrbove-kuria-rodny-dom-morica-benovskeho/detail

Nedaleko je ďalšia miestna kultúrna pamiatka – šikmá veža s odchýlkou takmer 100 cm.

Blízko domu Beňovského je židovská synagóga, momentálne v rekonštrukcii. Obďaleč je tiež národná kultúrna pamiatka, židovský cintorín. Pred druhou svetovou vojnou tvorili tretinu Vrbovčanov Židia.

Po výdatnej nádielke histórie a kultúry je dobrý čas na občerstvenie, napríklad v reštaurácii v Beňovského dome.

Kúria Mórica
Beňovského

magazin@staremesto.sk

Betka Marendiaková a Danka Sládeková

02/52 49 68 68 alebo 0911 665 273

program: staromestskekulturnecentra.sk

magazín: staromestskekulturnecentra.sk/zrazu

STAROMESTSKÉ CENTRÁ KULTÚRY A VZDELÁVANIA

Pistoriho palác
Štefánikova 25, 811 05 Bratislava
Tereza Lngerová
02/52 49 18 28
tereza.lngerova@staremesto.sk

Zichyho palác
Ventúrska 9, 811 01 Bratislava
Zuzana Schmuckerová
02/59 20 16 03
zuzana.schmuckerova@staremesto.sk

F7
Františkánske námestie 7, 811 01 Bratislava
Zuzana Schmuckerová
02/59 20 16 03
zuzana.schmuckerova@staremesto.sk

G19
Gaštanová 19, 811 04 Bratislava
Ibolya Pöcz
02/54 77 73 66
ibolya.pocz@staremesto.sk

Š14
Školská 14, 811 07 Bratislava
Dana Sládeková
02/52 49 68 68
dana.sladekova@staremesto.sk

ZA FOTOGRAFIE ĎAKUJEME

M. Spišiakovi, rodine Lobunovej, J. Rozborovi
a portálu canva.com